

Sygn. akt **V Ca 160/19**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Machoń
------------------------	--------------------------

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2019 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **I. K. i E. Z.**

przeciwko **(...) Sp. z o.o. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódek

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 14 maja 2018 r., sygn. akt II C 435/18

1. zmienia zaskarżony wyrok nadając mu następującą treść: 1. zasądza od (...) Sp. z o. o. w W. na rzecz I. K. kwotę 400,00 (czterysta) euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty, oddala powództwo w pozostałym zakresie i zasądza od (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz I. K. kwotę 964 zł (dziewięćset sześćdziesiąt cztery) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania w tym kwotę 900 zł (dziewięćset) złotych tytułem zastępstwa procesowego; 2. zasądza od (...) Sp. z o. o. w W. na rzecz E. Z. kwotę 400,00 (czterysta) euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 października 2017 roku do dnia zapłaty, oddala powództwo w pozostałym zakresie i zasądza od (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz E. Z. kwotę 964 zł (dziewięćset sześćdziesiąt cztery) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania w tym kwotę 900 zł (dziewięćset) złotych tytułem zastępstwa procesowego;
2. oddala apelację w pozostałym zakresie;
3. zasądza od (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz I. K. oraz E. Z. kwoty po 480 zł (czterysta osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Sygn. akt V Ca 160/19

UZASADNIENIE

Pozwami złożonymi w dniu 16 stycznia 2018 roku (data stempla pocztowego) powodowie I. K. i E. Z. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwoty po 400 euro wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 września 2017 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wyjaśnili, że dochodzona pozwem kwota stanowi odszkodowanie z tytułu opóźnionego o ponad 3 godziny lotu nr (...) obsługiwanego przez pozwaną, zaplanowanego na dzień 11 września 2017 roku z lotniska w R. do lotniska w W.. Powodowie uzasadniali swoje roszczenie powołując się na Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (dalej: rozporządzenie nr 261/04). Pomimo wezwania pozwanego do zapłaty, nie dokonał on zapłaty odszkodowania w wysokości po 400 € określonej w rozporządzeniu.

Pozwany reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika złożył 26 kwietnia 2018 roku odpowiedź na pozew, w którym wniósł o oddalenie powództw składając zarzut braku wykazania przez powódkę I. K. faktu odbycia lotu. Pozwana przyznała, iż lot opóźnił się o 3 godziny i 5 minut. Uzasadniając stanowisko wskazała, iż. Pozwana zarzuciła także błędne określenie daty naliczania odsetek, gdyż według pozwanej termin ten powinien być liczony od dnia doręczenia pozwanej odpisu pozwu.

Do zamknięcia rozprawy stanowisko stron nie uległo zmianie.

Wyrokiem z dnia 14 maja 2018 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie zasądził od (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz I. K. kwotę 200 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty; w pozostałym zakresie powództwo I. K. oddalił; zasądził od (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz E. Z. kwotę 200 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 października 2017 roku do dnia zapłaty; w pozostałym zakresie powództwo E. Z. oddalił oraz pozostawił strony przy poniesionych przez nich kosztach.

Podstawą wydania przez Sąd Rejonowy orzeczenia był następujący stan faktyczny oraz rozważania prawne:

I. K. i E. Z. zawarły z (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. umowę przewozu lotniczego na lot na trasie R. - W. zaplanowany na dzień 11 września 2016 roku, numer lotu (...). I. K. i E. Z. stawily się planowo na odprawę pasażerów i odbyły opóźniony lot. Lot (...) został opóźniony o trzy godziny i pięć minut. Powodowie wezwali przewoźnika do wypłaty odszkodowania. Pozwana odebrała wezwanie dnia 30 listopada 2017 r. Do dnia zamknięcia rozprawy przewoźnik nie wypłacił odszkodowania.

Powyżej opisane ustalenia faktyczne w znaczącej części nie były przedmiotem sporu między stronami.

Dotyczyło to w szczególności samego faktu zawarcia umów przewozu. Pozwany w żaden sposób nie zaprzeczył okolicznościom wskazanym przez powoda. Okoliczności te Sąd uznał stosownie do treści art. 230 k.p.c. za przyznane - jako niezaprzeczone, zatem niewymagające przeprowadzania postępowania dowodowego. Na podstawie zgromadzonych w toku procesu dokumentów Sąd ustalił, iż opóźnienie przedmiotowego lotu wyniosło nieznacznie ponad 3 godziny. Dokumenty nie budziły wątpliwości Sądu, zaś pozostałe okoliczności ustalone w toku procesu znalazły potwierdzenie w złożonych przez strony dokumentach, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Zagadnienia dotyczące możliwości dochodzenia odszkodowania za opóźniony lot uregulowane zostały przepisami unijnymi i zawarte są w Rozporządzeniu nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 roku ustanawiającym wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającym rozporządzenie nr 295/91 (dalej: „rozporządzenie nr 261/04”).

Zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 261/04, w przypadku odwołania lotu, pasażerowie których to odwołanie dotyczy mają prawo do odszkodowania od obsługującego przewoźnika lotniczego, chyba że: i) zostali poinformowani o odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed planowym czasem odlotu, ii) zostali poinformowani o odwołaniu w okresie od dwóch tygodni do siedmiu dni przed planowym czasem odlotu i zaoferowano im zmianę planu podróży, umożliwiającą im wylot najpóźniej dwie godziny przed planowym czasem odlotu i dotarcie do ich miejsca docelowego

najwyżej cztery godziny po planowym czasie przylotu, lub iii) zostali poinformowani o odwołaniu w okresie krótszym niż siedem dni przed planowym czasem odlotu i zaoferowano im zmianę planu podróży, umożliwiającą im wylot nie więcej niż godzinę przed planowym czasem odlotu i dotarcie do ich miejsca docelowego najwyżej dwie godziny po planowym czasie przylotu.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 261/04, w przypadku odwołania do powyższego artykułu, pasażerowie otrzymują odszkodowanie w wysokości 400 euro dla wszystkich lotów o długości powyżej 1 500 kilometrów i mniej niż 3500 kilometrów.

Ponadto, w art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 261/04 wskazano, że przewoźnik zwolniony jest obowiązku wypłaty rekompensaty, jeżeli może dowieść, iż odwołanie lotu zostało spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć, mimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków.

Jak orzekł Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku w sprawach połączonych C-402/07 i C-432/07, „Artykuły 5, 6 i 7 rozporządzenia nr 261/2004 należy interpretować w ten sposób, że do celów stosowania prawa do odszkodowania pasażerów opóźnionych lotów można traktować jak pasażerów odwołanych lotów oraz że mogą oni powoływać się na prawo do odszkodowania przewidziane w art. 7 tego rozporządzenia, jeżeli z powodu tych lotów poniosą stratę czasu wynoszącą co najmniej trzy godziny, czyli jeżeli przybędą do ich miejsca docelowego co najmniej trzy godziny po pierwotnie przewidzianej przez przewoźnika lotniczego godzinie przylotu. Niemniej takie opóźnienie nie rodzi po stronie pasażerów prawa do odszkodowania, jeżeli przewoźnik lotniczy jest w stanie dowieść, że odwołanie lub duże opóźnienie lotu jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków, to jest okoliczności, które pozostają poza zakresem skutecznej kontroli przewoźnika lotniczego”.

Zdaniem Sądu pozwana nie wykazała, żeby doszło do zdarzenia wyłączającego przewidzianą w Rozporządzeniu odpowiedzialność przewoźnika z tytułu odwołania lotu. Strony były zgodne, iż opóźnienie wyniosło 3 godziny i 5 minut. Pozwana nie wykazywała wystąpienia zdarzeń wyłączających odpowiedzialność przewoźnika. Powódki wykazały natomiast, że były pasażerami opóźnionego lotu. Przedstawiły na tę okoliczność dokumenty podróży oraz odpowiednio I. K. kwit bagażowy a E. Z. kartę pokładową.

W sprawie niniejszej Sąd rozważyć musiał wysokość żadanego przez powodów świadczenia. Sąd zważył, iż istnieją podstawy do zmniejszenia kwoty odszkodowania należnego powodom, w oparciu o odpowiednio stosowane przepisy art. 484 § 2 Kc w zw. z art. 485 Kc. W doktrynie wskazuje się, iż zakresem art. 485 Kc objęte jest określone taryfowo lub procentowo, wynikające z przepisów prawa, zryczałtowane odszkodowanie za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (por. K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz; komentarz do art. 485 Kc, nb. 3), zasadnym zatem jest odnoszenie ww. przepisu również do odszkodowania za opóźnienie lub odwołanie lotu z Rozporządzenia nr 261/2004. Katalog kryteriów zredukowania kary umownej z art. 484 § 2 Kc jest otwarty, sąd winien brać pod uwagę m. in. wysokość świadczenia należnego wierzycielowi (wyroki SN: z 18-04-2013 r., III CSK 247/12; 14-01-2016 r., IV CSK 223/15). 400€ przysługującego powodom odszkodowania niewątpliwie było rażąco wygórowane w świetle okoliczności, iż pasażerowie za całą usługę turystyczną zapłacili łącznie 6478 zł - cena ta obejmowała również przelot w obie strony, samo wynagrodzenie pozwanego za usługę przelotu było zatem znacznie niższe, niż wysokość roszczenia powodów za odwołanie lotu, w dodatku wyłącznie w jedną stronę. Strony były zgodne, iż przedmiotowy lot nie został odwołany, lecz jedynie opóźniony, zobowiązanie pozwanego niewątpliwie zostało zatem „w znacznej części wykonane”. Sąd przyjął przy tym przez analogię dyspozycję art. 7 ust. 2 Rozporządzenia 261/04, przewidującego obniżenie odszkodowania właśnie o 50%. Zasadnym zatem, w ocenie Sądu, było na gruncie sprawy niniejszej zmniejszenie odszkodowania o połowę, tj. do kwoty po 200 €.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia o odsetkach stanowi art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Termin spełnienia świadczenia głównego określany jest zgodnie z art. 455 k.c. Dłużnik opóźnia się z wykonaniem

zobowiązania, gdy nie spełnia świadczenia w terminie oznaczonym lub wynikającym z właściwości zobowiązania, a w przypadku gdy termin nie zostanie w taki sposób oznaczony, jeśli nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Świadczenie główne staje się więc wymagalne z chwilą upływu terminu lub niezwłocznie po wezwaniu ze strony wierzyciela. Powodowie żądali odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 12 września 2017 roku. Wobec wezwania do zapłaty w sprawie z powództwa I. K. pismem datowanym na 22 listopada 2017 r., pozwana była w zwłoce z zapłatą od dnia 12 grudnia 2017 roku. W sprawie z powództwa E. Z. pozwana została wezwana do zapłaty pismem datowanym na 4 października 2017 roku, zatem pozwana była w zwłoce z zapłatą od dnia 25 października 2017 r.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., odstępując od zasady odpowiedzialności finansowej strony za wynik procesu. Strony procesu wygrały sprawę w zbliżonej części. W tych warunkach Sąd uznał, że zachodzą podstawy do wzajemnego zniesienia pomiędzy stronami kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniosły powódki, zaskarżając wyrok w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciły:

1. Naruszenie przepisów prawa materialnego:

a. artykułu 7 Rozporządzenia nr 261/2004 poprzez błędne zastosowanie ustępu 2 tego artykułu oraz niezastosowanie ustępu 1 tego artykułu;

b. artykułu 484 § 2 k.c. w związku z art. 485 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie.

2. Naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

a. art. 328 § 2 kodeksu postępowania cywilnego poprzez niewskazanie przez Sąd w treści uzasadnienia podstaw faktycznych przyjęcia, że poziom przysługującego powódkom odszkodowania był „rażąco wygórowany”

b. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i pominięcie dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez przyjęcie, że przysługujące powódkom odszkodowanie w wysokości 400 euro było rażąco wygórowane w stosunku do kosztu usługi turystycznej.

Mając na uwadze powyższe powódki wniosły o Zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódek I. K. oraz E. Z. kwot po 400 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12 września 2017 roku do dnia zapłaty. Zasądzenie od pozwanej na rzecz powódek I. K. oraz E. Z. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, za obie instancje wraz z opłatą 34 zł uiszczoną tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako zasadna zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd I instancji ustalenia odnoszące się do stanu faktycznego jak również zaprezentowaną w pisemnych motywach ocenę prawną, poza stwierdzeniem podstaw do miarkowania wysokości świadczeń zasądzonych na rzecz powódek.

Powódki opierały swoje roszczenia na regulacji zawartej w Rozporządzeniu (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającym wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (dalej: Rozporządzenie). W myśl art. 5 ust. 1 lit. c Rozporządzenia w przypadku odwołania lotu, pasażerowie, których to odwołanie dotyczy mają prawo do odszkodowania od obsługującego przewoźnika lotniczego z wyjątkami przewidzianymi w tym przepisie, które nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie. Stosownie do art. 7 ust. 1 Rozporządzenia pasażerowie otrzymują odszkodowanie w wysokości: a) 250 EUR dla wszystkich lotów

o długości do 1.500 kilometrów; b) 400 EUR dla wszystkich lotów wewnątrzspółnotowych dłuższych niż 1.500 kilometrów i wszystkich innych lotów o długości od 1.500 do 3.500 kilometrów; c) 600 EUR dla wszystkich innych lotów niż loty określone w lit. a) lub b). Przy określaniu odległości, podstawą jest ostatni cel lotu, do którego przybycie pasażera nastąpi po czasie planowego przylotu na skutek opóźnienia spowodowanego odmową przyjęcia na pokład lub odwołaniem lotu.

Mając na względzie utrwaloną linię orzeczniczą Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dawniej Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości) Sąd odwoławczy zważył, że powołane przepisy Rozporządzenia nr 261/2004 należy interpretować w ten sposób, że do celów stosowania prawa do odszkodowania, pasażerów opóźnionych lotów należy traktować jak pasażerów odwołanych lotów oraz że mogą oni powoływać się na prawo do odszkodowania przewidziane w art. 7 tego Rozporządzenia, jeżeli z powodu w/w lotów poniosą stratę czasu wynoszącą co najmniej trzy godziny, tzn. jeżeli przybędą do ich miejsca docelowego co najmniej trzy godziny po pierwotnie przewidzianej przez przewoźnika lotniczego godzinie przylotu. Niemniej, takie opóźnienie nie rodzi po stronie pasażerów prawa do odszkodowania, jeżeli przewoźnik lotniczy jest w stanie dowieść, że odwołanie lub duże opóźnienie lotu było spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków, to jest okoliczności, które pozostają poza zakresem skutecznej kontroli przewoźnika lotniczego (tak Europejski Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawach połączonych C-402/07 i C 432/07).

Mając powyższe na względzie Sąd Rejonowy trafnie uznał, iż powódkiem przysługiwało odszkodowanie w kwotach po 400 EURO. Zdaniem Sądu Okręgowego brak było jednak podstaw do miarkowania odszkodowania za opóźnienie lotu w sytuacji, gdy jego wysokość została określona bezpośrednio w przepisach. Odszkodowanie wywodzone z rozporządzenia nr 261/04 nie jest odszkodowaniem mającym charakter zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Jest to bowiem świadczenie, którego celem i funkcją jest ryczałtowe zniwelowanie szkody powstałej w wyniku nieprawidłowego (nienależytego) wykonania umowy przewozu lotniczego, zawartej między pasażerem, a przewoźnikiem, poniesionej przez pasażera w związku z odwołaniem/opóźnieniem lotu. Szkada pasażera polega zarówno na straconym czasie i innych niedogodnościach związanych z opóźnieniem lotu – co istotnie stanowi szkodę niemajątkową, niemniej może mieć również charakter szkody majątkowej. Odszkodowanie to ma na celu naprawienie szkody bez konieczności wykazywania zarówno jej rozmiarów, pozostających w normalnym związku przyczynowym z opóźnieniem/odwołaniem lotu, jak też jej charakteru: majątkowego czy też niemajątkowego. Ponadto, wysokość tego roszczenia nie jest uwarunkowana cechami osobistymi uprawnionego pasażera, co niewątpliwie stanowi konieczną cechę zadośćuczynienia. Nie są to roszczenia dochodzone z tytułu dokonanego przez pozwanego deliktu. Niewykonanie lotu lub wykonanie go w innych godzinach niż wcześniej z pasażerem uzgodnione zdecydowanie bardziej podobne jest do niewykonania/nienależytego wykonania umowy, podlegającego reżimowi odpowiedzialności kontraktowej.

Można więc stwierdzić, że odszkodowanie dochodzone na podstawie rozporządzenia nr 261/04 ma charakter mieszany – co oznacza, że zawiera w sobie ryczałtowe naprawienie zarówno szkody majątkowej, jak również krzywdy, wyrządzonej faktem opóźnienia bądź odwołania lotu. Należy wskazać, że strata czasu wiązać się może zarówno z dolegliwością w sferze czysto emocjonalnej, jak również z uszczerbkiem majątkowym, zarówno w postaci straty rzeczywistej, np. opłaconej doby hotelowej, niewykorzystania w całości opłaconej usługi turystycznej, kosztów parkowania samochodu, kosztów niewykorzystanego biletu na dalszą podróż, kosztów przechowywania, czy też w postaci utraconych korzyści, np. utraconego zarobku. Skoro omawiane odszkodowane przysługujące pasażerowi za opóźniony/odwołany lot, wywodzone z rozporządzenia nr 261/04, stanowi zryczałtowaną karę ustawową za nienależyte wykonanie zobowiązania (umowy) przez przewoźnika lotniczego, służącą „uproszczonej” kompensacji dwojakiego rodzaju uszczerbku: majątkowego i niemajątkowego (co świadczy o mieszanym charakterze roszczenia), to mieści się ono w reżimie odpowiedzialności kontraktowej, a nie deliktowej.

Skoro zatem Sąd Rejonowy trafnie przesądził zasadność żądań zgłoszonych w niniejszej sprawie w ocenie Sądu Okręgowego, z uwagi na ryczałtowy charakter roszczeń brak było podstaw do miarkowania zasądzonych świadczeń. Dlatego uznać należało, iż okoliczności dotyczące kwot uiszczonych przez powódki za całą usługę turystyczną oraz

fakt, iż zobowiązanie pozwanego zostało w znacznej części wykonane uznać należało jako irrelewantne dla oceny zgłoszonych żądań.

W przedmiocie odsetek za opóźnienie należało orzec na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Opóźnienie w spełnieniu świadczenia powstaje, jeżeli dłużnik nie spełnia go w czasie właściwym. Zauważyć należy, że kwestię wymagalności roszczenia reguluje przepis art. 455 k.c., zgodnie z którym, jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie winno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania świadczenia. W niniejszej sprawie powódki skierowały wezwania do zapłaty w różnych okresach co uzasadniało zasądzenie odsetek za opóźnienie licząc termin wymagalności od dat wskazanych w poszczególnych wezwaniach.

Z tego też względu Sąd Okręgowy, w uwzględnieniu apelacji strony powodowej, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok.

O kosztach postępowania za I i II instancję orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. uznając, iż powódki przegrały proces w nieznacznym stopniu, wobec czego pozwanego obciążono w całości obowiązkiem zwrotu kosztów poniesionych przez powódki.